

GAST AAN HET WOORD 28 - RITA HULSMAN: AAN DE LEVENDEN

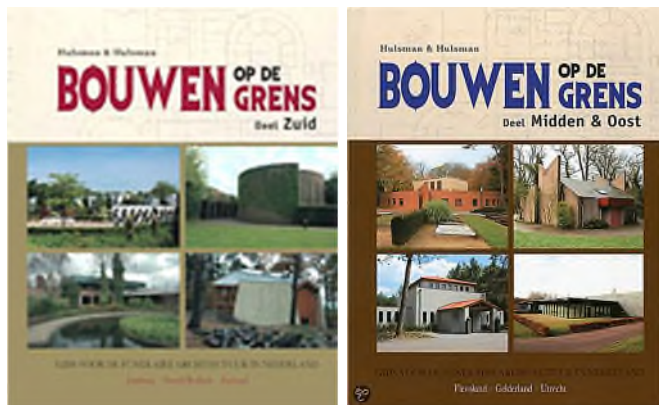

Onze gastcolumnist is **Rita Hulsman**.

Na een voltooide opleiding interieurarchitectuur aan de Academie voor Beeldende Kunsten in Rotterdam en enkele jaren praktijkervaring, koos Rita voor het schrijversvak met als specialisaties architectuur, beeldende kunst en funeraire cultuur.

Zij heeft veel artikelen gepubliceerd in uiteenlopende bladen, ze schreef dertien deeltjes over de funeraire cultuur in Zuid-Holland en enkele boeken over begraafplaatsen in Rotterdam en Den Haag.

Samen met haar zus Marjanne vormt zij Bureau Hulsman & Hulsman, gespecialiseerd in cultuurhistorische inventarisaties van begraafplaatsen en publicaties over funeraire architectuur en cultuur. Voor verdere informatie, zie www.hulsmanenhulsman.nl

Bij een bezoek aan een begraafplaats let ik altijd op grafschriften, speciaal op teksten die iets openbaar maken over de overledene, de tijd waarin deze leefde of de toenmalige kijk op de dood. Kort gezegd: wat wilde men via het grafschrift aan de levenden meegeven?

Uit inscripties op 17de- en 18de-eeuwse zerken valt op te maken dat de gedachte aan de dood altijd aanwezig was:

'Gelukkig is die mens die met het aardsche Goed soo leeft en staeg denkt dat hij eens sterve moet.' Het leven op aarde was voor velen geen lolletje: 'Niemand geluckich voor syn Doot'.

Notabelen werden soms in grafschriften geprezen: 'Hier rust Cornelis Snip, een hulp in barensnood,/ een kundig wondarts, en een bijstand in den dood:/ Bij 't mensheid geslacht rust hij van al zijn zorgen;/ zijn naam blijft steeds gedacht tot 's waerelds laatste morgen.'

Of voor een burgemeester: 'Al wie zich in het hart verheugd/ om Edelmoedicheit en deugd,/ treed vrij maer met veel eerbied nader./ Hier word het overschot bewaerd/ van Otto Groeninx/ van inborst gul/ die door veel amten eer en achting/ heeft vergaert/ Doch meest als Burgervader.'

De dichter H.C. Poot eerde de wetenschapper Antoni van Leeuwenhoek: 'Heeft elk, o wandelaer/ alom ontzag voor hoogen/ ouderdom en wonderbare gaven./ Soo set eerbiedigh hier uw stap./ Hier legt de gryse wetenschap/ in Leeuwenhoek begraven.'

Een enkele keer deed iemand postuum zijn beklag, zoals een laborant die aan de Leidse Universiteit verbonden was: 'Chemie konst met gevaaren/ heb ik ruim dertig Jaaren/ beoefend en met vlijt/ vol vuur mijn geestvermoogen/ bij nooit verveelend poogen/ aan het Retort gewijd/ 'k zeg dit met dankbaarheid/ maar dat ik ben verstooten/ door de Universiteit/ dat heb ik vaak beschreid.'

Ook in de 19de eeuw was het 'gedenk te sterven' met hoop op de eeuwigheid volop aanwezig in tal van variaties op het bekende 'Heden ik, morgen gij':

'Gij wandelaar gij moogt wel loven/ dat gij nu zijt wat ik voor dezen/ maar wat ik nu ben zult gij ook wezen/ elk is een stap als naar het graf/ zo kort dit tijdelijk leven af/ en spoedt zich naar de eeuwigheid/ daar de stille rust verbeid.' En op kindergraven: 'Haar loopbaan was op aarde af/ Gods wijsheid nam wat hij ons gaf/ Zij sloot van d'aard het stoflijk oog/ Om voort te leven daar omhoog/ Moog God ons eens met haar verenigen/ Zij die hier haar dood bewenen.' Of wat cryptischer op een grafsteen van omgekomen zeelieden: 'Al grieft de smart, al snerpt het wee,/ Een hooger troost verzacht de pijn,/ Dat beiden uit het graf der zee,/ Toch in den ouden haven zijn.'

In de eerste helft van de 20ste eeuw sprak uit grafschriften nog geregeld de acceptatie van de kortstondigheid van het leven, gekoppeld aan een eeuwigheidsbesef.

'Schoon was het knopje/ we minden het teer/ maar God had het liever/ en nam ons het weer.' Geleidelijk aan werd dit minder stellig verwoord: 'Slaap zacht in de schemer der graven/ O stoffelijk omhulsel van braven!/ Gij zelf groet den eeuwigen morgen:/ 't Is 't reiskleed alleen, wat wij borgen.' Steeds vaker verscheen een algemenere tekst of een aansporing: 't Is beter aan 't graf te staan/ dan door vreugd' noch smart bewegen/ langs een bloemloos pad te gaan.'

'Wijs is wie zonder wederstreven/ gelaten zijn geluk ontzegt:/ want wat het leven heeft gegeven/ ontnemt het naar zijn heilig recht/ maar werwaarts ons het lot te morgen/ ver in de wereld dringt of drijft/ al wat aan liefde is geborgen/ in 's harten schatvertrek dat blijft.'

Vanaf de tweede helft van de 20ste eeuw overheersen grafschriften die niet meer reppen over een voortbestaan na de dood. Zoals: 'Met paard en wagen ben ik/ een andere weg ingeslagen./ Daarom zeg ik u Schiedam,/ stad van mijn dromen./ Ik ben er weg/ en zal er niet meer komen', of 'Vergeef mij dat ik achterlaat/ wat ik zozeer heb liefgehad/ mijn huis, mijn stad/ mijn kleine straat/ en u mijn eigen hart.'